

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 11.

V Gorici, dne 1. novembra 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 liro.

Uredništvo in upravnništvo v Gorici,
Vla S. Giovanni št. 6, I. nadstropje.

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

KLETARSTVO.

Po trgatvi.

Vinski pridelek, skromen, kakor je bil letos na splošno, je na varnem v kleti. Ta varnost pa ni absolutna, ker mnogo vin gre v naši deželi vsako leto radi slabega in nemarnega kletarenja po zlu. Zdaj do prvega pretakanja ni posebnega dela v kleti. Vendar pa moramo tudi v tem času izvršiti v kletih sledeča nujna dela:

1) Skrbeti moramo s skrbnim zapiranjem vrat in oken, da držimo zdaj na jesen in pozimi klet kolikor je mogoče toplo. Toplota je mlademu vinu zelo potrebna, ker drugače mlado vino ne more zoreti. Zoritev vina pospešujejo razne glivice, ki pa za svoj obstoj in delovanje potrebujejo določeno mero toplote. Če te toplote v kleti ni, se glivice poležejo na dno in vino se prej učisti, kakor bi se sicer smelo. Kakor hitro pa nastane potem na spomlad toplejše vreme, se te glivice zbudijo k življenju, in radi njihovega zakasnelega delovanja se vino ponovno zmoli.

2) Kakor hitro poneha burno kipeenje, se morajo vsi sodi do palca pod

veho napolniti z vinom in sod se zatakne z posebno leseno veho za mirno kipeenje vina. Te lesene vехe so skozi sredo prevrtane, in imajo pri vrhu več lukenj za oddih. Te luknje so pa zamašene z obročkom iz elastične gume. Uporaba teh vех omogočuje, da zamore iz sode plin, a v sod zrak kljub temu ne more.

3) Ako imate v kleti tudi taka vina, ki so s kipeenjem ponehala, a so kljub temu še sladka, prezračite jih. To prezračenje izvršite na ta način: Nabijte v sod pipo in pretakajte vino tako, da se bo močno spenilo in odtočeno vino zlivajte pri vехi v isti sod nazaj. To zračenje bo zelo pospešilo delovanje glivic in vino bo gotovo začelo kipeeti.

4) Kdor ni prodal ali prijavil tropin za žganjekuho, jih mora v novembru napraviti neporabne za žganjekuho ali za uporabo za napravo petijota, ker to predpisuje državni zakon. To se izvrši z osolenjem, s posušenjem ali pa z okisanjem tropin. Kdor tega ne izvrši, zapade lahko občutni globi od strani finančne oblasti.

Just Ušaj.

POLJEDELSTVO.

Obubožanje naše zemlje na fosforni kislini.

Vsaka obdelovana zemlja je revna na fosforni kislini, radi vsakoletne setve

žita oboža vedno bolj in vedno manj razpolaga s tem prepotrebim rastlinskim hranivom. Poleg tega odvažajo kmeti vsako leto iz svojega gospodarstva s tem, da proda poljedelske pridelke ka-

kor žito, mleko, meso, jajca in dr., večje množine fosforne kisline in hlevski gnoj sam na sebi nikakor ne more nadomestiti te velike množine fosforne kisline, ker je sam malo ima.

Da ne postane naša zemlja še bolj revna na fosforni kislini, moramo seči po rudninskem fosfornokislem gnojilu, najboljše po že priznanem superfosfatu. Superfosfat vsebuje redilno snov za rastline t. j. fosforno kislino v obliki, ki takoj učinkuje in ki se v vodi raztopi. Superfosfat je danes najcenejše fosfornokislo gnojilo, posebno je bolj po ceni kakor Thomasova moka.

Sto kg superfosfata napravi povprečno sto kg žitnih zrn poleg primerne količine slame; tudi, če se z njim pognoje travniki in pašniki, ne izostane uspeh, ki je tak, da poplača v obilni meri stroške za nakup gnojila.

Če se gnoji s fosforno kislino, se pridelajo težka in močnata zrna, kar prihaja pri prodaji po teži v veliki meri vpoštev. Koš srednje gnojenje se računa na vsak oral 120 do 150 kg tega gnojila. Radi krepke rašče postanejo rastline tudi upornejše zoper najrazličnejše bolezni. Kdor pa hoče imeti trajno bogato žetev, naj uporablja tudi kalijeva in dušičnata gnojila.

—:—

Koristnost ptičev.

Vedno bolj prihajamo do spoznanja, da so ptice ljudem najboljše in neprecenljivi pomagači, ko ugonablajo škodljivi mrčes. Delo, ki ga vrše naši krilali prijatelji, je zares vsega upoštevanja

vredno; ptiči so namreč najhujši sovražniki nadležnim mušicam in muham. Po nekem medicinskem časopisu posnemamo, koliko mrčesa ugonobi posamezna ptica.

Med valenjem so se spravila različna ptičja gnezda z elektriko tako v dotiko, da se je na posebnem aparatu zaznamoval vsak dotikljaj; kadarkoli je torej priletel samec ali samica z novo žuželko h gnezdju, se je pomaknila ura za eno točko naprej. Iz teh točk se je dalo razbrati, kolikokrat so prinesli starši mladičem nove hrane. Ugotovili so, da je vsak posamezni ptič od treh zjutraj pa do šeste ure zvečer odletel z gnezda približno pet stokrat, da prinese hranje mladičem. Starši prinesejo vsakokrat, ko se vrnejo, skupno dve žuželki, kakor mušice, muhe, gosence itd. tako, da ugonobi en par ptičev tisoč škodljivcev na dan. K temu številu pridejo še žuželke, ki služijo staršem v lastno hrano. Kakor je znano, rabi ptič na dan hrano, ki je je dvakrat in pol tolika, kolikor znaša telesna teža dolične živalice.

Ptiči ugonobe v resnici velikanske množine škodljivega mrčesa, toda njihovo tozadevno delovanje ni popolnoma izčrpno, ako pomislimo na nevarnost, ki nam grozi od strani muh. Kako velika je ta nevarnost, vidimo že po tem, da postane ena sama muha v teku enega polejja praroditeljice sto in dvajsetim milijonom naslednikov.

Iz tega pa tudi sledi, kako veliki dobrotniki so nam ptiči, zato pa jih ne smemo preganjati, kajti s ptičjim lovom pomnožujemo le krdelo naših škodljivcev.

ŽIVINOREJA.

Vpliv soli na domače živali.

Kuhinjska sol ima zelo velik pomen tako za človeško kakor tudi za živalsko prehranitev. In vendar kako različno se

uporablja sol. So kraji, kjer se daja sol živini vsak dan in sicer v znanstveno določeni množinah, drugod se smatra sol kot postranska, če ne celo kot nepotrebna stvar.

Najprej omenjamo, da se da sol ugotoviti v vseh delih živalskega telesa posebno pa v mleku. To bi moralo vsebovati dva do tri grame na liter, iz česar se sklepa, kako potrebno je dati posebno mlekaricam določeno dnevno količino soli. Živinozdravniška veda je točno zmerila količino soli na dan in na glavo za različne vrste živali. Po teh računih dobe konji do dvajsetih gramov, koze, ovce in prašiči (ti zadnji so zelo občutljivi) pet do petnajstih gramov, perutnina kvečjemu enega do dveh gramov. Teh navedenih količin se je treba točno držati, ker se pojavijo pri prevelikih količinah zaužite soli škodljive posledice (driska, celo zastrupljenje). Manjše število se razume pri zeleni krmi, večje pri zimski krmi (senu).

Sol je neobhodno potrebna hranilna snov za naše rastlinojede domače živali. Ona pospeši v želodcu tvoritev solne kisline, ki je potrebna za prebavo. Sol je živalim nekaka »začimba«; zviša se njihova požrljivost t. j. veselje do krme in s tem je tudi prospevanje pri zdravih živalih v vsakem oziru zagotovljeno. Čim bolje je dodatek soli razdeljen na posamezno krmljenje in čim bolj je sol zmešana s krmo, tem prej se uveljavijo ugodni učinki.

Pri senu, ki se je spravilo ob ugodnem vremenu, ni neobhodno potreben dodatek soli, pač pa je priporočljiv; slabo, oprano, presuho in prezrelo seno bi se pa moralo brezpogojno potrositi s soljo že pri razkladanju. Na dobro seno se računa pet do šestih kg soli na 1000 kg krme, ki naj se enakomerno razdeli v višini vsakih pet in dvajsetih cm. Sol se pri poštenju raztopi in seno jo vso vsrka vase. Ker ta vsrkana sol ne izgubi svojih lastnosti, ni treba takemu senu potem, ko se z njim krmi živina, zopet dodajati soli, ker se je bila kakovost sena zelo popravila.

Opomba: Kakor smo objavili med obvestili, se dobi živinska sol pri kmečjskem društvu v Gorici.

Kako se določi starost pri goveji živini ?

Določitev starosti je pri goveji živini prav tako važna, kakor pri konju. Najtrdnejša opora za določitev starosti so pri goveji živini prav tako, kakor pri konjih sekavci. Komaj v drugi vrsti prihajajo v poštev rogovi. V prvi mladosti se upoštevajo tudi drugi znaki.

Doraslo govedo ima dva in trideset zob. Od teh je štiri in dvajset kočnikov in sicer v gorenji in spodnji čeljusti na vsaki strani po šest. Drugih osem zob so sekavci, ki se nahajajo vsi v spodnji čeljusti. Ti sekavci se imenujejo od srednje črte navzven: kleščniki, notranji, zunanji srednji zobje in podočniki.

Na sekavcih razlikujemo dve površini: eno navzven, drugo navznoter. Ti dve površini tvorita, kjer prihajata skupaj, oster rob, če se zobje še niso rabili. Radi trajne obrabe se pa pojavita dva robova, od katerih je prednji polukrožen, notranji pa je neenakomerno nazobčkan.

Pri določitvi starosti so merodajni pretrg, izmenjava zob in oblika drgalne ploskve. Pri pravkar storjenem teletu opazimo navadno vse sekavce; tu pa tam manjkata podočnika, ki se potem v dobi štirinajstih dni pojavita. Omeniti moremo, da so sekavci prva dva tedna prevlečeni z zobnicami, ki izginejo v drugem do četrtem tednu.

Kakor znano izpodrinejo mlečnjake trajni nadomestni zobje. Ta izmenjava se vrši pri posameznih zobeh v določenem času in sicer se izmenjajo kleščniki, ko je žival stara eno leto in tri četrti, notranji srednji zobje, ko je dosegla dve leti in dve četrti, zunanji srednji zobje, ko ima tri leta in eno četrt, in oba podočnika ob četrtem letu.

Od te dobe naprej so merodajne za določitev starosti drgalne ploskve. Pri pet do šestletnem govedu je obraba že toliko napredovala, da znaša drgalna ploskev pri kleščnikih polovico zobne ploskve na notranji, jezikovni strani. V

sedmem letu se pojavi isto razmerje med drgalno in jezikovno ploskvo pri nofranjih srednjih, v osmem letu pri zunanjih srednjih zobeh. Z devetim letom se je raztegnila drgalna ploskev pri kleščnikih že na vso jezikovno t. j. nofranjo ploskev. Z desetim letom postane drgalna ploskev četverkotna in se začneja votliti. Z začetkom dvanajstega leta postane drgalna ploskev okrogla. Pri starejših živalih postaja določevanje starosti vedno težje in ni nikdar popolnoma zanesljivo.

Drugačna, toda ne taka zanesljiva določitev starosti upošteva, kakor smo že v uvodu omenili, rogove. Že v tretjem tednu se opazi, kako se na glavi koža trdi in debeli. V poldrugem, oziroma v drugem mesecu se je pojavilo že tako zvano jedro rogov, ki se premika, ki se

pa kmalu razvije v trdno stoječo koščeno roževino. In dolgosti rogov pa ne moremo sklepati na starost, ker traja rašča rogov pri posameznih pasmah različno dolgo.

Pri doraslih živalih se upoštevajo le kolobarji na rogovih, to pa le pri kvavah. Po vsaki otelitvi se napravi na rogovih nov obroč. Da se določi starost, se štejejo na rogu obroči in se doda še eno ali dve leti, ki se skladata s časom, pred prvo otelitvijo. Če je pa brejost izostala, se pa pozna to po tem, da je razdalja med dvema obročema večja kakor navadno.

Ker se pa tu pa tam odstranijo kolobarji, da se s tem premoči kupec glede prave starosti živali, je na dlani, da je vsekakor zanesljivejše določevanje starosti po zobeh kakor pa po rogovih.

SADJEREJA.

O kompostu (mešanici).

Čeprav je kompost za kmeta sila važen, je med nami na žalost le preveč gospodarjev, ki se ne bavijo s tem, da bi si sami napravljali tak gnoj.

Kompost je zaplodišče zemlji koristnih bakterij in uporaba komposta na travnikih itd. učinkuje izvrstno, kajti s kompostom se dovažajo bakterije in rastlinske redilne snovi.

S kompostom se gnoje v prvi vrsti zelenjadne njive, domači vrt, sadno drevje, vinogradi in travniki.

Za kompost uporabljamo: živalske odmečke t. j. meso, kri in čreva ubitih in padlih živali, v kolikor se take stvari ne morejo drugače uporabiti, potem kosti, lasje, perje, majske hrošče itd., razni rastlinski odpadki, kakor krompirjevica, listje, turščični storži, plevel itd. Prav tako se uporabljajo smeti z dvorišča, pepel, oglje, sploh vse, kar se drugače ne more uporabiti.

Kompost se da uporabiti komaj po preteku določene dobe. Ta doba je različno dolga in se ravna po razpadljivosti tvarin, iz katerih se sestavlja kompost.

V prvi vrsti treba skrbeti, da ima kompost dobro podlago. Za to služi: zemlja, pepel, apnena sipina. Te stvari se potrosijo v plasteh druga na drugo. Ako nimamo mnogo pepela, vzamemo pa apno. Nato se razširijo na tej podlagi vsi prej omenjeni predmeti, na kar se pokrije ves kup z apnom.

Kup ne sme biti višji od enega metra, širok bodi približno dva metra, dolgost se pa ravna po vsakokratnih potrebah in po količini sestavin, ki so nam na razpolago. Kompost se nato dobro polije z gnojnico in se nato prepusti sam sebi.

Čez približno dva meseca se kup prevrže, polije se zopet z gnojnico in to se ponavlja večkrat v določenih odmorih. To premetavanja gnoja je velike važnosti in povzroča, da nastane enakovredna tvarina.

Napravljanje in uporaba komposta bi se morala vsekakor bolje upoštevati, ker se dajo na ta način mnogi odpadki koristno uporabiti.

Ta člančič smo napisali, ker smo dobili že večkrat vprašanja glede kom-

posta, o njegovi sestavi, pripravljanju in uporabi in tudi radi dejstva, da ni gnoja, niti hlevskega in niti umetnega, ki bi bil boljši in priporočljivejši za gnojenje sadnega drevja zlasti breskev ob nasaditvi drevesc.

MLEKARSTVO.

Kozje mleko,

Mala koza je dobaviteljica mleka, ki ji ga ni tako hitro para, kajti ona daje v razmerju z velikostjo svojega telesa, velike količine mleka pri dobri negi in primerni krmi. Kakor krava se tudi koza pri gobcu molze. Vkljub raznim pojasnilom je še vedno vse polno ljudi, ki goje predsodke proti kozi in njenim pridelkom. Ako vprašaš te ljudi, če so že kdaj pili kozje mleko, ti odgovore, da niso še pili takega mleka, da so pa slišali od drugih, da je mleko za nič.

Seveda se večkrat zgodi, da ima kozje mleko neprijeten in oster okus. Toda ta svojstva zakrivita po večini pomanjkljiva nega in slaba krma.

Pri molži treba paziti na največjo snago. Ne zadostuje samo, da je posoda čista in svitla, tudi ženska, ki molze, mora imeti čiste roke in snažno obleko. Tudi na vime treba razširiti snažnost; treba je izprati večkrat vime z morno vodo in ga skrbno posušiti. Povsod, kjer se ne pazi na veliko snago, dobi mleko neprijeten okus.

Tudi molzenja se treba naučiti, kajti ono zahteva veliko skrbnost in spretnost. Mnogo je žensk, ki sploh ne znajo molsti, sicer ne bi imele mnoge koze pretegnjenega, kolenčavega in enostranskega vimena. Preden se začne molsti, treba vime z obema rokama nekoliko na lažno stiskati, mesti in gladiti. Potem naj se komaj začne molsti. Z vsako roko se prime en cizek in se s pregnetim palcem izmolze vime do zadnje kapljice, na kar treba posebno paziti, kajti zad-

nje kapljice vsebujejo še največ maščobe. Ko je molža končana, naj se mleko takoj nese iz hleva, sicer dobi mleko duh po hlevu. Mleko naj se nato precedi in naj se hrani v plitvih, zelo snažnih posodah.

Količina mleka, ki jo daje koza, je zelo različna in se ravna po pasmi, starosti, krmi in drugih okoliščinah. Švicarske koze se cenijo kot dobre mlekarice. Koze od treh do šestih let dajejo več mleka ko pa mlajše in starejše koze. To pa nikakor ne izključuje možnosti, da se dobe koze, ki dajejo dovolj mleka tudi v poznejši starosti. A tudi krma vpliva na količino mleka. Splošno dajejo koze, ki se krmijo z zeleno krmo, več mleka, kakor one, ki se krmijo izključno s suhim senom. Navadno je koza dva do tri mesece na leto brez mleka, v ostalem času pa da od 350 do 500 litrov.

Kozje mleko ni samo hranilo, ampak se priporoča tudi kot pijača za otroke in je zanje celo bolje od kravjega mleka. Zavzema mesto takoj za maternim mlekom. Znano je dejstvo, da napada tuberkuloza (tjetika) koze mnogo manj ko pa krave. Jutranje mleko vsebuje več masti in sirnine kakor večerno. Prišli so pri primerjevanju kozjega in kravjega mleka, do teh le podatkov:

En kilogram kravjega mleka vsebuje 34 gr beljakovine, 40 gr maščobe, 48 gr mlečnega sladkorja in 875 gr vode, medtem ko je v enem kilogramu kozjega mleka 50 gr beljakovin, 48 gr maščobe, 40 gr mlečnega sladkorja in 855 gr vode.

Sicer ima kozje mleko več maščobe ko kravje mleko, daje pa manj smetane

od tega. Na tri načine se pridobiva smetana. Najstarejši postopek je ta, da se izpostavi pravkar namolzeno mleko vročini v peči. Ko prične mleko vreti, se takoj odstavi od ognja in se posname smetana. Če mleko vre, postane smetana rjava. Tudi maslo iz take smetane ni tako dobro.

Vsekakor boljša sta smetana in maslo, ako se pusti nezavrefo kozje mleko v širokih posodah (loncih, skledah). Najpreprostejše in najboljši način je pa dobivanje smetane s pomočjo posnemalnika in sicer takoj po molži in po preceditvi mleka.

Če se uporablja smetana za izdelovanje masla, naj se pazi, da ne postane prestara. Pinja mora biti snažna in naj se oplakne, preden se dene vanjo smetana, z morno vodo. Barva kozjega masla je navadno bolj bela ko barva kravjega masla.

Iz kozjega mleka se izdeluje dober sir. Znameniti taki siri so italijanski »ricotta«, francoski »roquefort«, nemški »alienburški« in drugi.

—:—

Vrednost mleka.

Prehranitveni poskusi na nekem angleškem zavodu.

Po naročilu britskega ministrstva za javno zdravje se vrše že štiri leta velezanimivi poskusi s prehranitvijo na neki deški obrtni šoli izven Londona. Zavod je internat t. j. učenci imajo v šoli tudi stanovanje in hrano. Vseh učencev je nekaj nad pet sto, ki žive vsi v ugodnih zdravstvenih razmerah in ki dobivajo v zavoču dobro pravilno hrano.

Zdravnik na omenjenem zavodu dr. Cory Mann je bil izbran od ministrstva, naj se bavi s poskusi. Zdravnik je razdelil gojence na tri skupine, tako je prva skupina uživala le običajno hrano brez

vsakih dodatkov, druga je dobivala poleg hrane ali maslo, ali sir, ali krešo, ali margarino, tretja skupina, ki je štela kakih trideset dečkov, je dobivala poleg običajne hrane še 0.568 l (nekaj nad ½ litra) mleka na dan.

Po izredno skrbnem nadziranju zdravja in razvoja dečkov, so se ugotovili v teku štiriletnih poskusov sledeči uspehi:

Dečki, ki so uživali samo običajno hrano in ki niso dobivali nobenih dodatkov, so pridobili vsako leto na teži 1.816 kg (skoraj dva kg), zrastle so pa povprečno v isti dobi za 5.2 cm.

Dečkom, ki so dobivali vsak dan koš dodatek mleko, je narasla telesna teža za 3.178 kg na leto, njihova rašča se je pa povečala za 6.4 cm.

Nadalje se je ugotovilo, da so bili dečki, ki so uživali mleko, mnogo bolj veseli od drugih, nikdar niso bili potrti in niso bili nagnjeni do kakih bolezni. Ko so se nekoč pojavile ošpice in hripa, ki sta obe nalezljivi bolezni, ni od mleko uživajočih dečkov nobeden zbolel za tema dvema boleznima. Laže so tudi prenašali mraz pozimi.

Na podlagi teh izredno ugodnih in zanimivih poskusov je izdalo sedaj angleško ministrstvo za javno zdravstvo razpravo o posameznih točkah tega opazovanja, in ta tiskana razprava se sedaj deli brezplačno po deželi in se hoče z njo doseči višja uporaba mleka. V Angliji prihaja sedaj povprečno 0.189 l (skoraj ena petina litra) na dan in na glavo. V večjih mestih, posebno v Londonu, se jetika vedno bolj širi. Vladi je torej na tem, da izboljša z vsemi sredstvi zdravje prebivalstva. To pa doseže v prvi vrsti s tem, da dvigne konzum mleka.

Naj omenimo na tem mestu, da so se dosegli v Angliji zelo povoljni uspehi z obžarjevanjem krav-mlekaric z ultravijoličastimi žarki. Vse tako obžarjene krave so dajale mleko v večji količini in v boljši kakovosti.

ČEBELARSTVO.

O mani in uzimovanju čebel.

(Dopis iz Vipavske doline.)

Ako se ozremo v naglici na naše čebelarenje v tem letu, opazimo, da je bil položaj v mesecih marcu, aprilu in maju skrajno obupen za čebelarje. Radi deževnih, vetrenih in mrzlih dni teh treh mesecev so čebele močno hirale. Sele z lepimi dnevi zadnjega tedna v maju so se okrepile čebelne družine z obilno zalogo, in to radi medenja raznih cvetlic, katere je pa nastala suša prehitro pokončala. Čebelna paša je bila s tem pretrgana za nekaj časa.

Po malem odmoru pa je pričel nov vir medene sladčice iz jelovih iglic. Najprej ze začel mediti gozd v Hrušici za Nanosom in sicer že prvi dan julija. To medeno počenje jelovih (smrekovih) iglic se je z malimi presledki po par dni nadaljevalo skozi cel mesec julij. Najjačje je bilo to počenje od 6 do 20 julija. Za tem je polagoma prenehalo.

Nekoliko pozneje je pričela mediti jela v gozdu na Trnovem, v Lokvah in Karnici. Medenje je bilo okrog Karnice mnogo izdatneje ko v Hrušici, radi česar je bil tudi donos temu primeren bogatejši.

Z uspehom zamorejo biti zadovoljni vsi čebelarji, koji so odpeljali svoje čebele pravočasno v gozd. Pa ne le ti, ampak tudi oni čebelarji v bližnji okolici so bili deležni tega rajskega, gozdnega daru, tako zvane »mane«.

Naj omenim, da je mana sladčica, katere privabi čebele iz neverjetne daljave. Tako je znano, da so letos čebele obilno donašale mano iz Trnovskega gozda, v Osek, Šempas, Ajševico, Prvačino, v Kamnje, in še celo v Žablje in na Brje. To so res velike razdalje. Iz česar lahko sklepamo, da preletajo čebele ob ugodnem vremenu na dobro pašo čez 8 km daljave in znašajo rajsko

sladčico sebi in čebelarju v veselje in korist. Tak pojav mane pa ni vsakega leta. Ako pogledamo nekaj let v preteklost, vidimo, da je bogato medila jela leta 1911., 1917., 1918. in 1928. Ta leta je medila v Hrušici in Trnovem. Leta 1923. je medila jelka v Trnovskem gozdu, v Hrušici je bila pa taka reva, da so čebele umirale od stradanja. Torej je tak pojav zelo muhast in negotov. Enkrat se pojavi prej, drugikrat pozneje. Včasih trpi po več tednov, kot letos; drugokrat pa le po par dni.

Mana je torej med iz jelovega soka, torej smolnafa snovina, radi česar se temu medu pripisuje velik učinek proti prsnim boleznim. Ta med je bolj gostotekoč, se vleče ko smola. Po barvi je bolj temen. Cenijo ga posebno Dunajčani, pa tudi naši Tržačani povprašujejo po smrekovem medu.

Za uzimovanje čebel naj se pa nikar ne pusti tak med v panju, ker čebele dobijo od tega medu zelo rade grižo. (Op. ured.)

Uzimovanje čebel.

Ker je za naše kraje čas uzimovanja tu, naj spregovorim še nekaj besed o tem. Ako si čebelar pregledoval in pretehtal panj za panjem in če imaš točno označene panje z mladimi in starimi maticami — si gotovo sprevidel velikansko prednost panjev z mladimi maticami.

Radi tega treba gledati, da ne zavržeš nobene mlade matice, od koje je mogoče pričakovati ugodnosti v prihodnjem letu. Stare matice z oguljenim oprsjem, ali obložene s krpeljci (ušmi) pa brez usmiljenja zavrži. Od teh ne dobiš dobrega. Ako imaš med panji ostanke čebel kakega trotočca, tudi tem ne prizanašaj in ne pridevaj jih panjem za prezimovanje določenim v okrepitev. Take čebele so ničvredne, ker delajo čebelam le nadlego in težavo. Pojedo

svoj del medu, se silijo v sredino gnezda, da so dobro ogrete, ko poginejo, ali zadnje dneve svojega življenja, so čebelar v nadlego, ker jih te morajo firati in vlačiti iz panja. Za prihodnjo spomladno dobo od teh trofovcevih ostankov ne bo več sledu, ker poginejo med zimo.

Pri uzimovanju moramo imeti pred očmi, da ne prezimujemo panjev pre maloživalnih, ker bi se ti med zimo še bolj poslabšali. Da bi pa hoteli preobilno založiti panje s čebelami, bi ravno tako slabo napravili. Čebele bi se radi svoje jakosti vrvele gojile dalje v zimo, kar bi jim sililo po vode itd. iz panja, kar bi jim povzročalo zunanje zmrzovanje ter tako hiranje in shiranje. Torej pravilo bodi: »prezimovati je srednje močne panje«. Ako prezimimo vendar kak šibek panj, pazimo, da mu ne pustimo preveč ne-

obleganega satovja, ker to bi se proti spomladi splesnilo in tako skvarilo. Pri tem moramo posebno paziti, da ne pušča dež, ali kaka voda do panjev, bodi si zgoraj, spodaj ali od strani.

Da je treba pustiti le toliko satovja, kar ga čebele zamorejo obsedati, je glavno pravilo, radi česar je treba preobilno prazno satovje shraniti v kak suh prostor. Za to je najpripravnejši kak prazen velik sod — teh bo letos več na razpolago. Tu se po potrebi lahko zažvepla, da se zatre vsa malopridna zalega. Dostopa do satja pa nima nobena stvarca. Tako uzimljeni panji bodo porabili do konec prihodnjega februarja le 2 do 3 kg medu. V mesecu marcu in aprilu pa potrebuje vsak panj še dvakrat toliko, kar si mora čebelar dobro zapomniti in po tem ravnati!

J. V.

VRTNARSTVO.

O gnoju in gnojenju vrtov.

Pridelati bi hoteli na vrtu pelkrat toliko kakor kmet pri isti površini na polju. Hoteli bi imeli tudi prvovrstno povrtnino, lepo po svoji zunanosti in dobro po svoji notranosti. Ob vsakem času in ob vsaki uri naj bi vam vrt kaj nudil. Mnogo zahtevate od svojega vrta!

Da, do gotove meje imate prav. Take uspehe pa bo imel le mož na svojem mestu, strokovnjak v svoji stroki, ki temeljito pozna temelje in stebre vrtnarstva ter vse pridobitve in ves napredek zadnjih let.

Za danes nekoliko o gnoju in gnojenju. Pred vsem najvažnejše pravilo: uporabljajte pravilno in pravočasno gnojila! Kako še tavamo v temi ravno v vprašanju uporabe gnojil, pred vsem umetnih! Če bi si bili naši vrtnarji vsaj v tem oziru enkrat na jasnem, koliko bi bilo to boljše zanje in tudi za nas vse.

Na žalost hodimo tudi tu mnogočera pota mimo napredka po temi, brez cilja.

Se najenostavnejših resnic ne spoštujemo, ne držijo se niti jesenskega gnojenja. Ali jih ne vidite vsako pomlad z vilami in z lopato v roki? Ali jih ne vidite, kako kopljejo in obračajo, tolčejo in gladijo, namesto da bi polovico tega dela prepustili zimskemu mrazu, ki bi do pomladi gredice rahljaj in poravnal vse boljše in cenejše nego bodo storili to oni sami. Ne vedo tudi, da vrtna rastlina le tedaj hlevski gnoj povoljno izkoriščajo, če so ga trosili in podkopali v jeseni ali vsaj tekom zime, ne vedo, da ga morajo razne talne gniloživke do spomladi preobraziti, premleti in predelati tako, da bodo redilne snovi v njem prebavne in sprejemljive tudi za najnežnejše koreninice najmlajših rastlin.

Vrtna zemlja ni mrtva, v njej je polno življenja; saj se nahaja v enem sa-

mem gramu prsti nad 100 milijonov glivice, alg in drugih drobnih bitij rastlinskega in živalskega izvora. Posamezne glivice, sicer neznatne, so jako pomembne po svojem delu. Česar ne zmore velikost, zmore pa število. V enem dnevu, v eni uri prebavijo in preobrazijo sto in tisočero količino svoje lastne teže. Že na gnojšču razkrajajo po dolgi in zamotani poti gnjilobne in druge glivice (bakterije) beljakovine in sečnino v gnoju v amonijak, v zemlji pa po gnojenju nadaljujejo začeto delo. Druge glivice zopet pretvarjajo amonijak v soliterno sokislino. Sokislina solitra (nitrat) zgori pod vplivom neke druge skupine glivic cepljivk (nitratne bakterije) v soliterno kislino (nitrat), katero šele sprejema višja rastlina kot hrano. Prevažni dušik, sestavni del beljakovin, črpa rastlina iz solitra in le malo je rastlin, ki morejo neposredno uporabljati tudi dušik amonijakovih soli (n. pr. krompir).

Obilo koristnega posla imajo ta drobna bitja v zemlji, za dobro delo je pa treba mnogo časa, zato še enkrat: **gnojite rano s hlevskim gnojem**, da bodo imele vrtno rastline spomladi užito hrano.

Hlevski gnoj ima v sebi za prehrano povrtnin vse potrebne redilne snovi, to je ne samo dušik, ampak tudi kalij, fosfor, apno in še druge prvine, v taki spojini in taki količini, kakor to najbolj ugaaja vrtnim rastlinam. Zato smatramo upravičeno hlevski gnoj za **najpopolnejše gnojilo**. Iz ogljikovih spojin rastlinskih ostankov v gnoju črpajo bakterije svojo življensko silo. Med dihanjem bakterij nastali ogljikov dvokis (ogljikova kislina) pospešuje preperevanje rudninskih delov zemlje in otvarja nove vire za prehrano rastline. Med dihanjem nastalo toploto izkoriščate v gnojnih ravno vi vrtnarji pri vzgoji vrtnih rastlin. Ali niste še opazili, da se cvetice v gnojaku naglo opomorejo, medtem ko so celo zimo kljub nežni negi hirale v rastlinjaku? Kaj jim neki tako ugaja v topli gredi? Ogljikov dvokis je čudežni lek, ki jih zopet spravi na noge.

To je oni ogljikov dvokis, ki je nastal med razpadanjem gnoja in pri dihanju bakterij. Ostanki razkrojenega gnoja tvorijo dragoceno sprstenino (humus), ono črno in rahlo zemljo, ki je na vrtu tako priljubljena.

Neprecenljive so dobre lastnosti hlevskega gnoja, nobeno gnojilo jih ne doseže. Hlevski gnoj greje mrzlo, rahlja pretežno ter veže prelahko in peščeno zemljo, pospešuje godnost in vpliva še na razne druge načine na množino pridelkov. Dober učinek ima pa edino le dober gnoj. Kakovost gnoja je pa odvisna od tega, kako ravnamo z njim. Skoraj brez vrednosti je neplačen in malomarno spravljen gnoj, ker ga je solnce izžgalo in je amonijak izhlapel, kali pa je izpral dež; le pusta plesnjiva slama je ostala. Brez gnojšču in brez rednega flaćenja ni mogoče pridelati dobrega gnoja. Čez tri mesece naj gnoj ne leži na gnojšču, ker pozneje mnogo izgubi. Po preteku tega roka ga dajte v zemljo, zemlja njegove redilne snovi najbolje ohrani.

Dober gnoj ima v 1000 kg: 5.4 kg dušika, 2.5 kg fosforjeve kisline, 6.2 kg kalija in 7 kg apna.

Napačno je mnenje, da ne smemo gnojiti s hlevskim gnojem gomoljastim, koreninastim in repnatim povrtninam, češ da ne delajo potem dovolj debelega in okusnega gomolja, korena ali repe, ker da vpliva gnoj edino le na bujno rast listja. Baš nasprotno je res. Počasno, zato pa trajno in enakomerno nastajanje gnojnega solitra vpliva ravno ugodno na normalni razvoj podzemnih delov, medtem ko vpliva naglo učinkujoči čilski soliter pred vsem na bujno rast listja. Baš zato je treba čilski soliter trositi po malem in rajši večkrat, ker večja količina čilskega solitra se v učinku izraža preveč enostransko na škodo podzemnih delov. Bolj se ceni pri gomoljastih in korenastih rastlinah počasni učinkujoči žveplenokisli amonijak in apneni dušik. Slabi učinek hlevskega gnoja se pokaže pri krompirju, repi, rdeči pesi, redkvi, korenjčku in pri drugih

korenskih rastlinah samo tedaj, če gnojimo šele spomladi namesto v jeseni. Vse našteje rastline so zelo hvaležne za gnojenje s kalijem, katerega je po navadi dovolj v dobrem hlevskem gnoju. Kalijeva gnojila je treba dodajati le tedaj, če je gnoj zelo izpran in zemlja revna na kaliju, kar je navadno pri peščenih in zelo rahli zemlji. Bolj važen je dodatek fosfatnih gnojil, ker ima tudi dober gnoj razmeroma malo fosforne kisline. Posebno ugoden učinek gnoja pri kapusnicah in listnatih rastlinah je vsakomur znan.

V splošnem vpliva mešan hlevski gnoj, če je v pravem času uporabljen, dobro na vse vrtno rastline, vendar je učinek različnih vrst gnoja do gotove meje le različen. Konjski gnoj v večji meri uporabljen, povzroča skoraj vedno vkljub obilici vlage grenkobo kumar, pač pa vpliva ugodno na okus čebule in luka, pred vsem pa na dobro kakovost karfi-jole. Medtem ko da konjski gnoj čebuli neko posebno pikantnost in ostrino, ji da ovčji gnoj milino in sladkofo. Enako dobro vpliva ovčji gnoj na rdečo peso. Najslabši gnoj za peso in zeleno je stranišnik; pa ne samo na ti dve rastlini, ampak v splošnem za vse vrtno rastline, izvzemši redkve in redkvice. Kdo ne pozna zopernega duha, ki ga

izhlapeva ohrovt med kuho? Tudi ta pride od stranišnika. Podzemna kole-raba je hvaležna za kravji in konjski gnoj, nikakor pa ne za svinjskega. Pri luku (por) povzroča svinjski gnoj neprijetno ostrino in grenkobo. Kompost je dober gnoj za vse povrtnine, vendar so paradižniki, jajčevci in dinje zanj najbolj hvaležne. Goveji gnoj gre nekako srednjo pot, vendar na trpežnosti in kakovosti čebule ne vpliva najbolj.

V zelo težkih zemljah je včasih učinek gojenja s hlevskim gnojem nepovoljen — tu pomaga gnojenje z apnom. Enako ne pride do veljave gnojenje v zelo lahkih peščenih zemljah, tu je treba zveznost zemlje povečati z zelenim gnojenjem.

Če hočete imeti na vrtu trajno obilne in tudi po kakovosti prvovrstne pridelke, morate poleg hlevskega gnoja vsaj tu in tam uporabljati umetna gnojila. Nikdar pa ne morejo umetna gnojila popolnoma nadomeščati hlevskega gnoja, ampak ga le izpopolnjujejo. Enostransko gnojenje se ponavadi maščuje, in je takšno gnojenje zavržen denar.

Jesensko in zimsko gnojenje je neprecenljive vrednosti za sadovnjak in vrt — važen je ta steber, mnogo sloni na njem.

Iz »Sadjarja in vrtnarja«.

GOZDARSTVO.

Borov prelec.

Ker je s posebnim odlokom zapovedano, da mora vsak lastnik gozda pokončati zapredke borovega preleca, (kdor bi tega ne storil, se kaznuje in se odstranijo zapredki na njegov račun uradoma), je dobro, da si podrobneje ogledamo življenje tega škodljivca, da bo vsak lastnik gozda lažje razumel potrebo prisilnih naredb vlade.

Vsakdo je opazil v zimskem času v borovcih in tudi na drugih podobnih dre-

vesih v gorenjih drevesnih vejah bele, goste, pajčevini podobne tenčice. V teh gnezdih se nahaja borovi prelec.

Meseca julija opazimo v mraku ali tudi že ponoči metulja, ki meri z raztegnjenimi peruti 3.5 cm. Prednji peruti sta sivi z belimi črtami, zadnji peruti pa beli, sivo obrobljeni z črno-sivo marogo v zadnjem kotu.

Črez nekaj dni prično samice nositi bela jajčka, ki jih uredé v obliki strešnih korcev. Konec avgusta ali v začetku septembra se izležejo gosenci, ki so na

gorenji strani medlo-modre do temne, sicer pa rumeno-rjave. Kosmate so te gosenice le malo. Te dlake so pa strupene. Gosenice žro igle in si napravijo ponoči, premikajoč se v procesijah in predoč fine nitke, lahka, provizorična gnezdeca, kjer dobe čez dan zavejje.

V novembru, ko nastopajo prvi mrazovi, si prično presti gosenice, ki so se v tem času že prelevile, na vrhu drevesa ali na najvišjem delu veje, večja odpornejša gnezdeca, da v njih prezimijo, varne pred hudim vremenom. Ta belkasto spredeno gnezdece se večja bolj in bolj, ob enem se pa tudi zgostuje in marsikako tako gnezdo doseže velikost otroške glave. V lepih zimskih nočeh se spuste gosenice kakor v procesiji druga za drugo po nitkah na fla in se vrnejo po nitkah zopet na drevo v gnezdo.

Ko se približuje spomlad, so gosenice popolnoma dozorele, prihajajo večkrat na zemljo in prehodijo razmeroma dolgo pot. Preživljajo se kakor v jeseni z iglami.

V aprilu gredo zopet v procesiji v fla, kjer se zabubijo — zapredki so tesno drug ob drugem. Goste nitke na fleh izdajajo kraj, kjer se nahajajo zapredki.

Škoda.

Škodo povzročajo s tem, da žro v jeseni in spomladi igle raznovrstnih borovcev in kjer nastopajo v velikem številu, se zna zgoditi, da ogole ves gozd igel, kar zopet povzroča, da pade v strahoviči meri prirastek gozda, da začno drevesa bolehati in da pošanejo tudi manj odporna zoper druge škodljivce. Tak škodljivec je posebno neki hrošč (*myelophylus piniperda*), ki ugonablja mladike na vrhovih.

S tem pa, da so vrhovne mladike večkrat napadene, je oškodovano drevje v svoji rašči.

Pobijanje.

Kot prvo pravilo pri pobijanju te nadloge veljaj, da treba ugonobiti škodljivca že pri njegovem prvem nastopu, kakor hitro so se bila opazila prva posamezna gnezdeca v borovih vrhovih. Ako se jih tedaj iznebimo, si prihranimo obilo stroškov in veliko škodo.

Bolje je seveda, da zaprečimo z odvračljivimi sredstvi sploh vsak pojav tega škodljivca. Taka sredstva so:

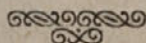
1. Pomešanje listnatega drevja med borovce in

2. Opazovati je treba sosednje gozdove in čim se opazijo gnezde borovega prelca, naj se takoj ukrene, da se že tam prelec ugonobi.

Nabirajo in pokončujejo naj se gnezda, čeprav so še nezatna, že sedaj v jeseni. Najbolje je, da se gnezda odrežejo z drevesnimi škarjami. Če se nahajajo gnezda na kaki višji veji, kamor se človek ne more povzpeti, se nataknejo škarje na drog. Na visoka drevesa zleze mladina, ki se da izborno uporabiti v boju zoper te škodljivce.

Gnezda naj se naberejo in potem naj se sežgejo, pri čemer je pa treba zelo paziti, da se s tem ne povzroči kak gozdni požar. Pod strogim nadzorstvom in z največjo previdnostjo naj se sežgejo gnezda.

Ker so gosenice pokrite s strupenimi dlakami, ki povzročajo neprijetno vnetje na koži, se je treba izogibati vsakega dotika z njimi, obraz si je pa treba dobro zaščititi.

DOPISI.

Iz Tolminskega.

(Naloženi kapitali.)

Naš kmet je nalagal v časih, ko so bile kmetije še aktivne, prihranke svojega truda deloma v hranilnice deloma pa ga je uporabil za izboljšanje gospodarskih ter stanovanjskih poslopij in zemlje. Ako močrimo delo, ki ga je izvršil poljedelec naše dežele v dobi poslednjih desetletij, bomo pač morali priznati, da v njem ni konservativnega duha, da ni nazadnjaški; ugotoviti pa bomo morali, da je kmet razumel klic strokovnjakov ter sledil njihovim nasvetom, da si izboljša svoj gospodarski položaj in je tudi doumel potrebe, ki jih od njega zahtevata čas in razvoj.

Kakor zbira rastlina na jesen hrano v koreninah, da zamore pognati rast že v prvi pomladi, ko zemlja še ni tala, tako je skušal kmet prihraniti gotovo vsofo, gotov kapital in ga naložiti za potrebe slabih časov. Če je kmet tako ravnal, ga ne smemo še nazvati kot stiskača, ki se samo naslaja ob preštevanju srebrnikov ali ob gledanju števil v hranilni knjižici. Njegovo postopanje je temeljilo na izkušnji, da se časi izpreminjajo in da po sedmih rodovitnih letih lahko sledi sedem slabih. K nalaganju prihrankov ga je silila tudi navada, ki je razširjena daleč okrog in ima svojo utemeljitev v dednem pravu, namreč da dá oče svojim otrokom od kmetije gotove dele. Navada, ki je na eni strani in sicer v danem gospodarskem položaju pravična, je imela v preteklosti in ima še danes zle posledice za one kmetije, kjer dobe otroci, ki gredo od hiše, dofa na račun premoženja samega, ker ravno ni prihrankov v denarju.

Ali, vse večje vsote kot v hranilnico, je naložil naš kmet v zemljo samo in v gospodarska poslopja. Koliko prizidav, koliko popravil na hišah in hlevih je iz-

vršil podeželski gospodar, lahko ugotovijo le oni, ki si predstavi vas in kmečka poslopja, kakršna so bila še v nedavni preteklosti. Slamnate strehe so se v veliki meri umaknile opeki; na meslu nizkih hiš z nezdravimi prostori so vzrasli veliki in čedni domovi. Kdor opazuje prenovljena stanovanjska poslopja po deželi, uvidi, da je kmet zelo upošteval zdravstvena pravila. Izboljšale so se tako vodne napeljave, kar je za snago velikega pomena; izvršila se je odpeljava dimu iz kuhinj; povečala so se okna, povišale so se sobe, tako da ne primanjkuje v stanovanjih ne zraku, ne svetlobe. Tudi v prenavljanju hlevov opazimo lep napredek, flak pri živini in žlebovi za odpeljavo gnojnice, povišani stropi, izboljšana gnojišča, naprava gnojničnih jam pričajo, da naš kmet ni ostal zakrknjen in gluhi. Izjeme pa so povsod bile, so in bodo. Zgodilo se je, da so odšli kmečki sinovi v zimskem času na tuje, kjer so zaslužili potrebnih sredstev, da so dvignili dom in gospodarska poslopja. Ne samo kmetje, celo bajtarji in kočani so stremeli za izboljšanjem svojih koč. Lahko trdimo, da je bil precejšen del na tujem zasluženega denarja vloženega ravno sem.

Ako bi sešteli vsote prihrankov, ki jih je naložil naš kmet na svojem gospodarstvu, in one, ki jih je naložil drugam, bi prve daleč prekašale poslednje. To dejstvo nam pokaže primorskega poljedelca kot moža napredka, ki rad sledi pobudam strokovnjakov, v kolikor pač zamore z razpoložljivimi močmi. V vsakem razvoju pa je čas velik činitelj; ni torej mogoče, da bi se dvignila vsa dežela hkratu, kot se odzove povelju vojaška četa; napredek v gospodarstvu gre po stopnjah izkušnje, meje, vzgledov ter inicijative. Morda je v začetku en sam mož na vasi, v katerem je toliko podjetnosti, da prelomi s tradicijo. Uspeh na

podlagi izkušnje zbudí sosedá, zgled dveh privleče tretjega; tako dežela napreduje. Zgodi se, da je treba radi gofovih okoliščin usmeriti gospodarstvo posameznega področja v popolnoma drugo smer. Te više nuje zahtevajo, da se preobrazba oziroma napredek pospešita v času, ker bi drugače prinos one panoge, ki je prizadeta popolnoma ali pa za daljšo dobo odpovedal. To je bil slučaj n. pr. trtnih bolezní v pretekli dobi, danes pa je slučaj sadjereje zlasti v gorah.

Nepriustranskemu kakor kritičnemu opazovalcu je napredek naše dežele viden in nihče ga ne more zanikati. Kakor pri vsakem podjetju, tako je tudi pri kmečkem gospodarstvu vprašanje razpoložljivega kapitala temeljno in najvažnejše. Iz zemlje se bogastvo ne zajema z velikimi korci nihi v ugodnih krajevnih razmerah, to je tam, kjer je njena rodovitnost mnogo večja kot pri nas. Bogastvo se kopiči le polagoma in le v teku daljše dobe zamore zbrati kmet gotov prihranek. Če je pa tega vložil za izboljšanje enega dela svojega gospodarstva, mora čakati zopet dalj časa, da se mu nabere novih sredstev. Tako vidimo da zamore prigospodariti naš kmet šele v teku enega rodu toliko, da lahko izvede večji načrt v napredku. Zato slišimo gospodarje, ki govore — toliko bom napravil jaz, več ne morem, ostalo pa naj bo dopolnil sin.

Naša zemlja je skopa, terenske prilike so zelo neugodne, in tako bi zahtevala tudi v slučaju, da je racionalizacija gospodarstva na višku, še vedno obilo znoja.

Pa vrnimo se h glavni točki, k vprašanju kapitala. Vzemimo kmeta, ki bi zelo rad prenovil svoja gospodarska poslopja, ali pa izvedel izboljšanje v donosu polja z umetnimi gnojili. Ako ne razpolaga z odgovarjajočim kapitalom, mora ostati vse samo želja, sam lep sen, ki pa je od uresničenja tako daleč, kakor je daleč od praznega žepa do denarja. Kdor hoče v gospodarstvu izhajati, mora biti računar. In kmet računa, ne morda

napačno, pač pa prav in previdno. Ali naj si najme za izboljšanja v kmetijstvu posojilo? Kaj je dolg na kmetiji pač ne ve vsak, ve pa zelo dobro kmet. Razumen in previden poljedelec se ga boji, kakor se ne boji poleg ognja nobene druge nesreče. Dolg, je odprta rana na kmetiji, ki se mnogokrat nihi v dobi enega rodu ne zaceli.

Tu je jedro vprašanja.

V preteklosti je gospodaril kmet po načinu, kakor se je naučil od očeta, danes bere in gotovo mu gospodarski nauki in pametne besede ne beže skozi ušesa; brezmočen pa je kljub temu, ker mu nedostaje sredstev - kapitala.

Tako smo ugotovili, da je obrnil naš kmet velik del prihrankov v izboljšanje svojega gospodarstva in da ni samo njegova krivda, ako ne sledi dovolj hitro napredku; kajli kakor pri vsakem gospodarskem podjetju, tako je tudi pri kmečkem vprašanje kapitala temeljno.

Živimo v dobi individualnega gospodarskega reda in tako je vprašanje sredstev, ki bi zamogla odpomoči, neizvedljivo, ali pa bi bilo le težko dosegljivo. Kmečko ljudstvo se ne bo odtegnilo dobrohotnemu nasvetu in nauka učitelja - strokovnjaka; ali tudi slednji mora premisliti, kolike so sile, s katerimi poljedelec razpolaga. Ako bo strokovnjak upošteval razpoložljive sile in jih spravil v sklad z nauki, bo kmet njegove besede s hvaležnostjo sprejel in prav gotovo tudi upošteval.

C. D.

Opomba uredništva: K pričujočemu dopisu, ki slika današnje denarne razmere na kmetih v hribovitih krajih naše dežele, dodamo sledeče naše opombe:

1: Mnogokatera izboljšanja na kmečkih posestvih so mogoča brez posebnega denarnega kapitala, ker so dosegljiva tudi samo z delom pridnih rok in z dobro voljo. Seveda se morajo ta dela tako izvršiti, kakor jih priporoča strokovna veda. Več o tej zadevi čitajte v

članku: »Kako naj se piše o kmetijstvu?« v sept. številki tek. leta.

2. Da je dolg za kmeta težko breme, to vemo, ali če se najeto posojilo porabi izključno v izboljšanje posestva in če se s tem izboljšanjem doseže večji prihod, kakor znašajo stroški za najeto posojilo, je gospodarstvo smatrati, za nepravilno, če si kmet ne najme potrebnega posojila.

Visokoobrestna in morebiti tudi kratkoročna posojila, kakor so posojila

na menice, so pa za kmetovalca nepriporočljiva posojila, in to iz sledečih vzrokov: Čistega dobička daje kmetijstvo le malo, in včasih seveda tudi nič, ali pa še celo izgubo in zato kmet ne more plačevati visokih obresti. Kratkoročna posojila so pa za kmetovalca zato nepriporočljiva, ker njih plačilo zapade ob gotovem roku, ko kmet morda nima denarja, in če ima blago na prodaj, ga mora prodati za vsako ceno, da plača menico.

GOSPODARSKI KOLEDAR.

November.

Poljedelstvo: Iz njiv se spravljajo zadnji jesenski pridelki: krmska pesa, strniščna repa, korenje, kapus, ako se ni to zgodilo že oktobra. Kakor krompirja, je malo tudi pese, repe in korenja. Za to pa naj bo spravljanje in shranitev tudi teh pridelkov tako skrbna, kakor pri krompirju, da jih ohranimo pred vsakim gnitjem. — Večina ozimnega žita je že posejanega in je tudi že vzšla. Kdor misli še sejati ozimno žito, naj to stori čimprej. Le ono ozimno žito, ki se že pred zimo dobro ukorenichi in obraste, uspeva dobro tudi pozneje in da dober pridelek. Za to pa je treba pozimnim setvam bolj izdatno gnojiti nego pravočasnim z dušičnatimi in fosforatimi gnojili, ker je potrebno, da seme hitro vzklije in rastlina bujno požene iz zemlje ter se toliko obraste, da bo lahko kljubovalo tudi hudi zimi. — Nadaljujmo s kolikor mogoče globokim oranjem njiv, ki so namenjene za pomladanske setve. Nezorana ne sme ostati čez zimo nihi ped njivske zemlje. Kdor ima hlevski gnoj, s katerim namerava gnojiti pomladnim setvam, naj ga razvozi že sedaj ter takoj raztrosi in podorje.

Živinoreja: Kjer se ni še izvršil prehod k zimskemu krmljenju, naj se upošteva vse ono, kar je bilo nasvetovano v

prejšnjih številkah tega lista. — V krajih, kjer hodi govedo na planinske pašnike, skoti ta in prihodnje mesece največ krav in junic. Skrbite, da breje živali ne bodo na prepihu; nastiljajte jim dobro in krmitite jih v zadnjem času brejosti le z dobrim senom. Teletom razkužite takoj po skotitvi popkovino, da se ne vname in začne gnojiti. V začetku naj sesa tele vsaki dve uri, da se ne presesa. — Pripusti k mrjascu le popolnoma dorasle svinjke. Ne plemeni v sorodstvu! Sorodna plemenitev se posebno v prašičereji hudo maščuje. Ako hočeš dobiti od svojega prašiča obilo špeha, začni ga pitati, ko je vsaj leto star. Le popolnoma dorasla žival nastavi pri pitanju obilo tolašče.

Travnništvo: Z mahom poraščene travnike branajte pridno in odstranite mah! V to svrhu poslužujte se travniške brane. Kjer ne more en sam, naj si več posestnikov skupaj nabavi travniško brano. — Da zatrete popolnoma vsako raščo mahu, gnojite dobro travnike z gnojnico in umetnimi gnojili (s kalijevo soljo in superfosfatom). Le dobro pognojen travnik da dovolj in ob enem redilne krme.

Čebelarstvo: Kdor jih ni še, mora v tem mesecu uzimiti svoje panje. Razumen čebelar je že v oktobru izvršil vsa

jesenska dela v čebelnjaku. Pregledal je vse družine, po potrebi dodal medu, zožal gnezdo, združil slabiče itd. V tem mesecu nima drugega dela, kakor da zavaruje svoje ljubljenske pred mrazom in neugodami. V to svrhu zamaže vse morebitne špranje na panjih s kitom in prazno medišče nagati s suhim listjem in slamo. Žrelo je zožati na par cm odprtine. Kdor ima v čebelnjaku miši, naj jim nastavi strup ali pasti, ker miši zelo vznemirjajo čebele v njihovem zimskem počitku. Uzimljene čebele pusti lepo na miru. Ne sekaj drv v bližini čebelnjaka in sploh ne rogovili tam okrog. Vznemirjene čebele porabijo mnogo več medu. To ni ne v tvojo in ne njihovo korist.

Vinogradništvo: V vinogradu stojijo trte prazne in od njih odpada orumenelo listje. Trte se pripravljajo k zimskemu počitku, a vinogradnik še ne sme počivati, ampak izrabiti mora lepe jesenske in zimske dni za delo. Dela, ki jih opravljamo v jesenskem, zimskem in zgošnjem pomladanskem času v vinogradu so: okopavanje in gnojenje, obrezovanje trt in izmenjava slabih in frhljih kolcev, poprava zidov, jarkov in teras, ki zadržujejo zemljo, da je ne odnaša deževnica, po potrebi in mogočnosti posipanje tal z laporjem, kopanje novih vinogradov in sajenje cepljenih trt, kolči in bilf. Vsa ta dela zahtevajo mnogo časa in dosti delavskih moči. Pozimi imamo na polju in travnikih najmanje del in zato je zelo pametno, da izrabimo za ta dela zimski čas.

Kletarstvo: V kleti je v prvi vrsti skrbeti za primerno toploto, ker le, če je klet topla, vino lepo dozori, se učisti in spomladi se ne zmoči več. Sode je doliti, da bo vino skoraj do vrha. Sode je zamašiti z lesenimi kipelnimi vehami. Vsak vinogradnik se mora prepričati, ali je njegovo vino stanovitne barve ali ne. Zato je napolniti iz vsakega soda kozarec vina in postaviti ga odprtega na mizo. Če vino v 48 urah zategne, mu bo potrebno dodati 8 do 10 ali 12 g metabisulfita. Metabisulfit je najbolje

dodati v vino tik pred pretakanjem. V tem mesecu se bere repa in stavi se kisati. Kadi s kisljo repo, ali zeljem nikakor ne stavite v kleti k vinu, ker se vino rado navzame tega neprijetnega duha. Tudi krompir in repo ni dobro spravljati v klet, kjer je vino.

Sadjarstvo: V sadovnjaku sadimo v prvi polovici meseca sadno drevje. Poznejšega sajenja ne moremo priporočati, ker se na koreninah ne more več tvoriti kalus. Snažimo in obrezujemo starejše sadno drevje. Ako še nismo pobelili debel, je sedaj za to delo zadnji čas. Obrezujemo priftlično drevje. Gnojimo sadno drevje in prekopljimo drevesne kolobarje. Opašimo lepljive pasove, kjer se je bati malega zimskega pedica. V neograjnih sadovnjakih in pri obcestnih nasadih zavarujemo mlado sadno drevje pred zajci s slamo, koruznico, lafami, lubjem i. dr., da nas ne prihiči sneg. Pri sadnem drevju pustimo podpore, ki so nosile s sadjem obložene veje, naj ga varujejo tudi snega. Pri drevesnicah preglejmo ograjo, zadelajmo vrzeli, da se nam ne utihotapi vanjo zajec. Jeseni izkopane divjake zakopljimo v zemljo, pa ne v butarah, da nam ne splesnijo korenine. Sejmo sadne pečke, ali vložimo med prst v cvetlične lonce, katere zakopljemo v zemljo (stratificiranje). Presajajmo ribež in kosmulje. Iz stranskih poganjkov malinjakov nasajajmo nove malinjake. Nasade jagod potrosimo s preperelim gnojem ali kompostom. Sadne shrambe večkrat prezračimo. Tu in tam preglejmo sadno zalogo in odstranimo, kar ni zdravo. Da se ubranimo plesni in gnilobe, zažveplajmo sadno klet.

Vrtnarstvo: Na zelenjadnem vrtu pobrismo zadnjo zelenjad in jo spravimo na varno. Prazne grede gnojimo z gnojem, kompostom in gnojnico ter jih preštihajmo in pustimo v brazdah. Ako še nismo izpraznili toplih gred, je sedaj to delo najnujno, da zemlja prezebe. Napravljajmo kompost! Ako nameravamo rigolati, je sedaj za to delo najprimernejši čas.

Grede, na katerih imamo črni koren, korenje in peteršilj, pokrijemo ob suhi in mrzli zimi z listjem ali s smrekovimi vejami, da nam zemlja ne premrzne. V toplih gredah in stavkah (zakopih) vloženo zelenjad moramo ob toplih dneh zračiti, da nam ne začne gniti. Nastavimo mišim in voluharjem pasti.

Cvelličarstvo: S čebulnicami nasajene gredice zavarujemo pred suhim mrazom s preperelim gnojem, listjem ali s smrekovimi vejami. Občutljive trajnice pokrijmo z listjem, preperelim gnojem ali mešancem. — Nizke rože (vrtnice)

obsujmo pedenj na visoko z rahlo prstjo, ali jih obložimo z listjem. Visokodebelnim vrtnicam porežimo predolge mladike in listje, ako ni že samo odpadlo, ter jih položimo na zemljo in pokrijmo z rahlo prstjo ali z listjem. Vrtnice pokrijmo tik pred mrazom, čim kasneje, tem bolje. — Pri sobnih rastlinah, ki stoje na hladnem, popuščajmo z zalivanjem, da jih ne motimo v zimskem spanju. V toplih sobah stoječe palme in druge listne rastline zalivajmo zmerno. Večkrat jim popršimo listje z mlačno vodo, da jim ne škoduje suhi sobni zrak.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 97. — S. T. v V. Ž. je letos na naše priporočilo prevzel mošt z uporabo kipelnih pilik. Zdaj bi rad vedel, kdaj naj sname pilike in kdaj naj dolije sode do vrha.

Odgovor: Nas veseli, da ste upoštevali naš nauk, ker z uporabo kipelnih pilik boste dosegli gotovo dober uspeh. Kipelne pilike pustite tako dolgo časa na sodih, kolikor bo vrenje trajalo. Ko bo vrenje popolnoma prenehalo, odstranite pilike in dolijte sode skoraj do vrha. Potem zafaknite veho z lesenim zamaškom.

Št. 98. — Z. A. v P. misli to spomlad nasaditi nekoliko breskev. V svrhu nabave sadik se je obrnil na nekega drevesničarja. Ta mu je priporočal, naj sadi enoletne divjake, ki so bile to jesen cepljene v speče oko, češ, da je saditev takih mladih drevesc kaj priporočljiva, kakor saditev dvoletnih cepljenk. Ali je to res, in katere vrste mi priporočate?

Odgovor: Skoraj, da se strinjamo tudi mi z mnenjem drevesničarja, ker saditev tako mladih sadik ima to prednost, da se tako mladim sadikam pri izkopavanju v drevesnici ne pokvarijo in poškodujejo toliko korenike, kakor dvolet-

nim cepljenkam, kar je zlasti za breskve važno. Vrste vam priporočamo sledeče: Majski cvet, Amsden, Triumf in Halle.

Št. 99. — R. K. v Š. piše: Ker smo v vasi raznega mnenja v zadevi, kdaj naj se obrezujejo trte, vas prosim tozadevnega pojasnila.

Odgovor: Najboljši čas za obrezovanje trt je kasna jesen in prav zgodaj na spomlad. V krajih, — kakor je pri nas, — kjer se ni bati, da bi veliki mrazovi škodili trtam, je bolje obrezovati trto na jesen, ker se s tem prepreči solzenje trt na spomlad. V severnih krajih, kjer so pa večkrat zime tako hude, da pozebejo trte, je pa bolje obrezovati na spomlad.

Št. 100. — R. I. Ž. pri Trstu: Ima vino, ki je dobilo duh po plesnobi in zato bi rad vedel, kako se pomaga takemu vinu, da bo izgubilo duh.

Odgovor: Najboljše sredstvo za odstranitev plesnobnega duha iz vina je tako zvani »Eponit«. Tega sredstva, ki ga dobite pri tvrdki »Vinoagraria« v Gorici, je potrebno od 40–70 g na vsak hl. vina. Pri uporabi tega prahu pa postopajte tako-le: Če je vino še na drožjih in če sod, v katerem se to vino zdaj na-

haja, ni krivo, da je vino zadobilo duh, počakajte z uporabo tega prahu tako dolgo, da se bo vino dobro učistilo. Nato ga pretočite v zažveplan sod. Potem vzemite odmerjeno količino »eponita«, vsujte ga med nekaj litrov vina, premešajte to dobro, in zlite to v sod ter vino v njem dobro in temeljito premešajte. Nato pustite vino pri miru in ga čez mesec dni pretočite.

Št. 101. — Išli bi rad vedel, kako prežene žitnega molja, ki mu dela v skednju na koruzi dosli škode.

Odgovor: Kaščo, v kateri hranite koruzo, pobelite dobro z apnenim beležem in skrbite, da bo v kašči stalen preprih skozi odprta, ali z gosto mrežo zamrežena okna, ker prepriha molj ne more trpeti. Pobrigajte se tudi, da bo kašča vedno skrbno pometena, ker v smeteh in zamazanih kofičkih najde zalega molja prijetno zavetišče. Vsekakor pa morata okuženo in od moljev napadeno koruzo prej odstraniti iz kašče, kakor obesite drugo koruzo v kaščo.

Glede vprašanja o zadevi žužkov v fižolu in grahu, Vam svetujemo, da prečitate članek o žitnem žužku v februarški številki tega letnika. Tam boste zvedeli, kako se pokončajo ti škodljivci.

Št. 102. — A. Z. v V. B. bi rad naročil iz inozemstva sadno drevje, ne ve pa, če je to dovoljeno in kako je s carino.

Odgovor: Če ne mislite naročiti večje količine sadnega drevja, se vam naročanje istih iz inozemstva nikakor ne izplača. Carina ni visoka in tudi posebnega dovoljenja ni potreba.

Št. 103. — K. V. v M. bi rad sejal pšenico »Gentil rosso« in »Ardito«, pa ne ve, koliko naj jo vseje na 1000 m² in s

kom naj ji gnoji, da ne bo polegla in trpela od rose.

Odgovor: Če boste sejali s strojem, osejte pšenice na 1000 m² 11–12 kg, če boste pa sejali z roko napočez pa 14–16 kg. Zdaj pognojite pšenici s superfosfatom in sicer 60 kg na 1000 m² in spomladi pa s čilskim solitrom in sicer le 10–15 kg na 1000 m².

Št. 104. — A. R. v R. — Kako odpravimo gliste iz cvetličnih loncev?

Odgovor: V to svrhu skuhamo par pesti stolčenih suhih divjih kostanjev in jih skuhamo v 2–3 litrih vode. Po kuhanju, ki naj traja najmanj pol ure, se tekočina ohladi, precedi skozi sito. Tej precejeni tekočini se doda 2–3 litre mrzle vode. S to tekočino se potem cvetlice dobro zalijejo in gliste bodo kmalu prišle na vrh zemlje. Tedaj se jih pobere in pobije, ali se jih pa da kokesem, katere jih rade žrejo. Poleg tega domačega sredstva, zatre gliste tudi voda, v kateri se je raztopilo na vsak liter vode 1½ g »Uspuluna«. To sredstvo je kmetovalcem poznano, ker se rabi za luženje žita.

Št. 105. — Išli je sezidal svinjak fik ob sosedovim vrtom in zdaj mu sosed ne pušči, da bi napravil dve okni na oni steni svinjaka, ki meji na sosedov vrt. Vpraša nas to, ali mu sme to sosed zabraniti, ali ne?

Odgovor: Sosed vam tega ne more zabraniti, le oken ne smete tako napraviti, da bi se na izven odpirala.

Dodatek k odgovorom na vprašanje št. 79. — Dostavljamo, da razpolaga z istimi cepljenkami tudi trtnica od Antona Tavčarja v Krepljah pri Dulovljah.

GOSPODARSKI DROBIŽ.

Obvestila.

Ker se radi povišanja cen jedilne soli naši živinorejci zdaj gotovo bolj zanimajo za živinsko sol, sporočamo, da se dobi ta sol zdaj pri Kmetijskem društvu v Gorici. Isto tam dospé v mesecu novembru in decembru po en vagon turšice za človeško hrano po znižani ceni. V slučaju prednarocitve od strani kmetovalcev bo društvo te turšice, za katero prispeva vlada, naročilo še več.

—:—

Cena medu.

Pri zadnjem sestanku odbora Slov. čeb. zadruga dne 30. septembra t. l. se je določila cena medu na debelo — sledeče:

1. Temen hojev, ali jelov med po 6 lir za kg. — 2. Travnški med po 7 lir za kg. — 3. Svitel akacijev med po 8 lir za kg. — Na drobno pa temu sorazmerno od 8 do 10 lir za kg.

—:—

Posojila po znižani obresti meri za gradnjo kmetijskih poslopij.

Oddelek za agrarna posojila Zvezinega kreditnega zavoda za obnovo Benečij — Istituto Federale di Credito per il Risorgimento delle Venezie, javlja, da zapade rok za najetje agrarnih posojil za gradnjo kmetijskih poslopij dne 31. decembra t. l.

Mišljena so kmetjska poslopja, namenjena za stanovanja listih oseb, ki obdelujejo zemljo, nadalje hlevi, skladišča in shrambe za kmetijske pridelke.

Ta posojila se izplačujejo v gotovini. Obresti za posojilojemalca znašajo 4%.

— Doba vračevanja amortizacije znaša 15 let. — Posojilo je prosto davka.

Prosilci naj se obrnejo za pojasnila na tajništvo Zvezinega kreditnega zavoda v Gorici, Via Carducci št. 2. I. nadstropje.

—:—

Krompirjev paradižnik.

Če se dandanes dogajajo v rastlinski vzreji še čudeži, potem moramo k tem vsekakor prištevati rastlino, ki rodi nad zemljo kot sad paradižnike (pomodoro) in ki ima pod zemljo kot gomolje krompir. O tej nenavadni rastlini poroča časopis botaniškega vrta za državo Missouri, ki izhaja v mestu S. Louis-u takole: »Čeprav sta rastlini le nekoliko v sorodstvu, predstavljajo paradižniki in krompir v svojem razvoju različne sadove. Paradižnik nastane nad zemljo, medtem ko se nahaja krompir v zemlji. Paradižnik je sad v strogo botaničnem smislu, ker predstavlja semenonosni organ rastline; krompir je pa vegetativni organ na podzemeljskem stebelu. Paradižniki nimajo nikdar gomoljev na koreninah, toda krompir ima večkrat sad, ki sliči malim zelenim paradižnikom, ki pa ni užiten. Ker nastane ta sadova na različnih delih rastline, so upali, doseči s križanjem rastlino, ki bi dajala sad v obliki užitnih paradižnikov in ki bi imela na koreninah gomolje krompirja. Tako križanje se pa ni posrečilo, ker rastlini ni sta dovolj sorodni, zato so pa poskusili s cepljenjem. Odstranili so brste krompirja in jih nadomestili z brsti paradižnikov; na ta način je nastala prečudna rastlina. Poganjki krompirja so se odrezali in na njihovem mestu so začele rasti paradižniški brsti. Tako se je razvila rastlina, ki je dajala nad zemljo paradižnike, medtem ko so se pod zemljo mirno razvijali krompirski gomolji. Nekaj

teh rastlin se vidi v botaniškem vrhu za missourisko državo in zares presenetljiv je pogled na rastlino, na kateri se vidijo dozorevajoči paradizniki, medtem ko so se iz zemlje tudi že pokazali mali krompirčki. Omeniti treba, da nimata rastlini nobenega vpliva druga na drugo. Krompirske korenine ohranijo svojo naravno obliko, medtem ko se gorenji del rastline razvije v paradiznik. Tako cepljenje ni nič novega; izvršilo se je že pred sto leti. Toda taka zveza krompirja s paradiznikom je vsekakor rekord na tem polju. Praktična uporaba te nove rastline je za sedaj izključena, ker bi se moralo vršiti cepljenje pri vsaki rastlini naravno.

Trmoglavost konj.

ni prav za prav bolezen, temveč le slaba lastnost ali konjska razvada. Trmoglav (štatljiv) konj se namreč ustavlja delu, kateremu je navajen in katero ni pretežko za njegovo moč. Vzrok te razvade je večidel brezobzirno in sirovo ravnanje z živino. Pretepanje in preveliko nakladanje, posebno mladi živini, povzročuje trmo. Ako konj ne more težkega voza speljati, ga pretepa neusmiljeni hlapec čez vse mere. S tem se konj razvadi in drugikrat še lahkega voza noče peljati. Tudi preveliki in premajhni komati, kakor sploh nepravilna oprava napravlja to napako. Včasih pa vendar napravijo tudi boleznim možganov to napako. Zlahki konji so česčeje trmoglavi (štatljivi) nego navadni. — Znamenja trmoglavosti so ta-le: Nekatera živina se ne dá snažiti, druga ne okomatati ali osedlati, tretja se zopet ne dá vpreči. Konji nekaj časa v vozu prav mirno gredo. Nenadoma pa, kakor bi jih kaj pičilo, obstojijo in se ne ganejo z mesta. Prigovarjanje in bič ne pomagata nič. Konji se vzpenjajo kvišku, ritajo, sujejo, grizejo, gredo nazaj ali nastran, samo naprej jih ni mogoče spraviti. Včasih skočijo par korakov naprej in nenadoma se zopet ustavijo. Nekateri konji se

ne dajo podkovati; drugi zopet grizejo zraven stoječe konje, kakor tudi ljudi, ako se jim bližajo. Nekateri konji se ustavljajo vsakemu delu, drugi zopet samo nekateremu. Trmoglavi konji skušajo jezdeca na vsak način raz sebe vreči, pritiskajo ga na steno, postavljajo se pokonci itd. Pri razsodbi zaradi trmoglavosti moramo biti jako previdni. Večkrat se govori: »Konj je trmoglav«, toda le dela ni navajen. Ako se živini preveč naklada, da ne more speljati in se ustavlja, ne smemo tega ustavljanja imenovati trmoglavost. Ako noče konj samotež voziti, ker je bil poprej navajen paroma ali narobe, to še ni trmoglavost. Ako ima žival nerodno opravo, ki ji povzročuje bolečine, in se zaradi tega ustavlja, ni trmoglava (štatljiva). Daj ji pravilen komat in šla bo. Konj je trmoglav, ako noče opravljati navadnega in ne pretežkega dela. Zdravil zoper trmoglavost nimamo. Drugega ne moremo nič storiti, kakor vzrok, ako je slučajno znan, odstraniti. Z lepim ravnanjem se trmoglava živina sčasoma poboljša, kakor se s sirovim ravnanjem izpridi ubogljiv konj. Trmoglavost je poglavitna ali postavna napaka, katera kupčijo do vsotelega tridesetega dne razdere.

—:—

Kako pospešimo rodovitnost sadnih dreves?

Ker nastavlja sadno drevo v avgustu in septembru sadne popke za prihodnje leto in pripomore k temu, da se lesni popki izpremenijo v cvetne, oziroma sadne, se priporoča, naj se sadnim drevesom v onem času gnoji s fosfornimi gnojili. Najbolje se je obnesla zmes fosfornatih s kalijevimi gnojili. Za to naj se vzame boljši superfosfat (z 20 odstotki fosforne kisline) in žveplenokisli kalij (s 50 odstotki kalija). V sto litrih vode se raztopi en kilogram superfosfata in pol kilograma žveplenokislega kalija. S to raztopino se zalijejo drevesa trikrat, in sicer v drugi polovici

avgusta enkrat in potem vsakih štirinajst dni do prve polovice meseca septembra. Za starejša debla se vzame 20 do 40 litrov, za mlajša in manjša 10 do 20 litrov raztopine. Vsa sadna drevesa, ki so radi obile rodovitnosti opešala ali postala iz drugega vzroka nerodovitna, bodo nato obilo rodila.

—:—

Ali je prav, če konj pozimi mnogo počiva ?

Marsikak posestnik misli, da če človek pozimi počiva, in malo dela, bi moral počivati tudi njegov konj. Tako mišljenje pa je napačno, kajti če traja zima dolgo in je hlev, v katerem biva konj, pregorak, izgubi konj na moči in si lahko pokvari zdravje. Konj, ki je vajen voziti, se ne sme pozimi v hlevu odebeliti; odebeli pa se prav golovo, ako stoji pozimi v hlevu brez dela in žre iz polnih jasl. Ako se konj odebeli, začne težko sopsti, kri se mu po žilah neredno pretaka in mišice in kite polenijo. Koža ne deluje več tako redno, kakor če konj dela, čeprav se ga čisti s česalom in s ščetjo. Tak konj se pomehkuži in lofijo se ga rade različne bolezni, prav kakor človeka, ki sedi pozimi preveč v zakurjeni sobi. Ko se tak konj spomladi vpreže, je izpočetka tako živ in hiter, da se mora držati vajeti vedno napete, ker drugače se preveč presili. To pa traja le malo časa, konj ni več tak, kakor je bil izkraj, ko se ga je vpreglo, in marsikdo

misli, da se je konj polenil. Ne pomisli pa, da je izgubil moč zato, ker je tičal predolgo brez dela v hlevu. Ako bi se tak konj malo po malem nekako silil ali vpregal vsak dan v nekoliko težje obložen voz, potem bi se konj, ki je pozimi dolgo počival, zopet priučil in bi vlekel tako, kakor je vlekel pred zimo. Marsikak posestnik ne vprega konja včasih zato, ker nima zanj dela. Če res ni dela za žival, ga vprezi tu pa tam pozimi vsaj v prazen voz, če ne za drugo, da se vsaj nekoliko izprehodi na čistem zraku. Če je napačno, puščati konja brez dela celo zimo v hlevu, je pa naravnost neumno, ako kratiš konju hrano, češ, saj itak nič ne dela. V tem slučaju opeša konj še bolj, kakor če preveč počiva. Kajti dober vprežni konj mora dobiti ono množino klaje, na kakršno je navajen, dasiravno jo slabše izkoristi. Normalno ali pravilno je sicer, če dobiva konj vsak dan toliko krme, kolikor je ista v razmerju z delom, ki ga opravlja in ki konja po dovršenem delu poživi; potem bosta zadovoljna oba, konj in njegov lastnik.

„Naš panj“

opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem. - Knjigo mora imeti vsak napreden čebelar
Razpošilja jo tvrdka

Žnideršič & C.o - Villa del Nevoso
za Lit. 14.— franko.

Mlekarničnega vodjo

sprejme v službo Mlekarska Zadruga v Trnovem (Torrenova di Bisterza, Carnaro)

Isti je vposlati do konca novembra t. l. ponudbe s osebnimi podatki, navedbo zahtevkov ter časa, kedaj naj bi se izvršil nastop službe in dokazilo o :

a) strokovi izvežbanosti ; — b) dosedanjem službovanju ; — c) neomadeževani preteklosti ; — d) italijanskem državljanstvu ; — e) znanju deželnih jezikov.

Mlekarska zadruga v Trnovem.